

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 225 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Sairaalan viereinen rakennus

Kohdekuva:

Osoite: Terveyskatu 10
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh: Ääneseudun terveydenhuollon kuntayhtymä
Terveyskatu 10

Lyhyt kuvaus: **1950-luvun hillittyä tyyliä edustava rapattu 2-kerroksinen tiilirakennus. Sairaala-alueella keskeisellä paikalla sijaitseva aumakattoinen asuntolarakennus toimii mm. asuntolana.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

keltainen hiertorappaus
sisääntulo klassinen
julkisivu - ovet ja ikkunat alkuperäiset
rakennuksen eteläpään myöhemmin rakennettu erillisparvekkeita.

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee nykyisen sairaalan eli Äänekosken terveysaseman vieressä, sen länsipuolella Terveyskadun vieressä. Pihaa rajaa eteläpuolelta palvelutalo(1990-luku) ja nykyiseen sairaala-terveyskeskusrakennukseen liittyvä vanhainkoti (1990-luku). Vieressä vanha sairaalarakennus ja välissä pieni ja viihtyisä puistikko. Terveyskadun toisella puolella metsikkö. Luoteessa parin sadan metrin päässä Pukkimaen asuinalue.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallinen maisemallinen ja rakennushistoriallinen arvokas 1950-luvun tiilirakennus sairaala-alueella mm. asuntolakäytössä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 226 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Satamarakennus

Kohdekuva:

Osoite: Satamakatu

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus: **Äänekosken satamassa Mustaniemessä sijaitseva punatiilinen satamarakennus , entinen Kymin Uittoyhdistyksen viilaamo-pajarakennus v. 1956, suunnittelija rakennusmestari Arvo Sippola.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Kymin Uittoyhdistyksen paja- ja varastorakennus on rakennettu v.1956 uittoyhdistyksen käyttöön rakennusmestari Arvo Sippolan suunnitelmin. Tiilirakenteinen viilaamo-paja on säilynyt yläkertaan lukuun ottamatta alkuperäisessä kuosissa. 1962 on yläkertaan tehty Arvo Sippolan suunnitelmin uittotyöväen majoitushuoneita seitsemälle henkilölle. Yläkerta on 1960-luvun pinnoitein ja ratkaisujen asussa. Viilaamo-pajan viereen 1980-luvulla tehty pientelakka, jossa edelleen läheisessä kopissa käytössä oleva vinssimoottori. Lisäksi venekatoksia, varastorakennus ja 1970-luvun asuinrakennus.

Säilymisedellytykset:

ei tietoa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Mustaniemen satama-alueella, vieressä venelaiturit, länsipuolella Satamakadun ja Telakkakadun omakotitaloja.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti arvokas maisemallinen ja rakennushistoriallinen pajarakennus 1950-luvulta

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Rakennuspiirustukset 1950-luvulta Äänekosken kaupungin teknisestä toimistosta, Keski-Suomen museon lausunto Äänekosken telakan alueen säilyttämisestä 29.6.1999 Keski-Suomen museon tutkimusarkistossa

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 227 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Seurakuntatalo

Kohdekuva:

Osoite: Kautontie 3
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh: Äänekosken seurakunta

Lyhyt kuvaus: Vuonna 1967 valmistunut seurakuntatalo on tyyllisesti aikansa rakennus. Monipuoliset tilat sisältävälle tiilijulkisivuiselle talolle ilmettä antaa seurakuntasalin valkoinen porrastettu seinä.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Seurakuntatalo sijaitsee Äänekoskella keskeisellä paikalla. Osoite on Kautontie 3. Seurakuntatalo on aktiivisessa käytössä aamusta iltaan. Siellä pidetään mm. lapsille päiväkerhoja, nuorille nuorteniltoja, siellä kokoontuu diakoniatyön järjestämät piirit ja kerhot ja paljon muuta. Lisäksi seurakuntasalin voi vuokrata esimerkiksi kastejuhlaa, vihkitilaisuutta tai muistotilaisuutta varten. Seurakuntatalo on arkkitehti Lasse Heikkilän piirtämä. Seurakuntasaleja on talossa kaksi kappaletta. Pienempään mahtuu n. 30 ja isoon saliin n. 150 ihmistä. (Ään. seurakunnan internet-sivut)

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Äänekosken keskustassa Kauppakadun liikehuoneistojen takana länsipuolella Kautontiellä. Ympäriällä pääasiassa parkkipaikkoja.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti historiallisesti (seurakuntahistoria) ja rakennushistoriallisesti merkittävä v. 1967 arkkitehti Lasse Heikkilän suunnittelema seurakuntatalo paikkakunnan julkista modernia rakennusperintöä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken seurakunnan historiatiedot

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 228
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Taidemuseo ja piharakennus Klubinmäellä (entinen Hammarenin talo)

Kohdekuva:

Osoite: Kuhnamontie 1

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus:

Nykyisin Taidemuseona toimiva komea entinen tehtaan johtajan ja isännöitsijän insinööri J.E. Hammarenin asunto vuodelta 1899. Klubinmäellä sijaitseva lähinnä sveitsiläistyyliä edustava kookas ja rikasmuotoinen hirsitalo on kokenut vuosien varrella muutoksia sisätiloihin käytön muuttuessa. Itäpuolen julkisivu terassineen ja parvekkeineen on edelleen näyttävä, vaikka nurkasta on poistettu torni. Pihassa myös asuin- ja toimistokäytössä ollut 1900-luvun alkupuolen piharakennus.

Kohdetyyppi Tehtaan johtajan asuinrakennus

nykyinen käyttö

Taidemuseo

alkuperäinen käyttö

tehtaanjohtajan asuinrakennus

rakennusaika

1899-1900

suunnittelija

runko saattaa olla jopa siirretty, ehkä Bruno Granholm

korjausvuodet

1950-luvulla, 1960-luvulla ja 2005

perustus

betoni, osin tiilimuuraus

runko

hirsi

kate

konesaumattu pelti

ulkovuoraus

pystyrimalaudoitus, alaosa vaakapontti

ulkovärit

vaalea seinäpinta, ikkunan puitteet valkeat- vuorilaudat ruskeankeltaiset ja ovet ruskeat, katto punainen

kerrosluku

2

kunto

hyvä

huoneluku

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj.

sisätiloihin muutoksia, torni purettu 1950-luvun lopulla

Rakennustyyli

Rikas puurakennustyyli, sveitsiläistyylin vivahteita, asemarakennustyyliä

Ikkunamallit

useampi pystypuitteiset alaosat, T-ikkunat

Kattomuoto

poikkipääty, auma

katto / räystäskoristeet

räystäskonsolit

kuistit / parvekkeet itäpuolella 2-kerroksen komea parveke, ja nurkassa terassi
koristeaiheet / kaiver. ikkunavuorilaudat samaan tyyliin kaiverrettu ja profiloitu kuin suol.
asema
(pohjatyyppe) Kaksikerroksiseen keskiosaan liitetty yksikerroksiset siivet.
(salvostyyppi) lyhytnurkka
erikoispiirteet rikasmuotoinen pohjakaava, näyttävät julkisivut ja kattorakenteet,
purettu torni, parveke ja sen yläpuolinen tympanon-koriste

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Hammare`nin asuintalo 1890-luvulta, myöhemmin klubina, nykyisin toimistotiloina. Runsaita koristeita sisältävä huvilatyylinen puurakennus, josta purettiin Wahlforssin aikana torni. (vanha inv.)

On otaksuttavaa, että rakennus valmistui vuosien 1899-1900 vaiheilla, sillä J.E. Hammaren muutti syksyllä 1898 pysyvästi Äänekoskelle toimimaan tehtaan teknisenä johtajana. Seuraava vakinainen asukas lienee ollut tehtaan isännöitsijä Edwin Hammaren. (Auer 1971)

Isännöitsijän asunto muutettiin virkailijakerhoksi 1950-luvun aikoihin; tavoitettu muutospäätös on vuodelta 1959. Taloa lähiympäristöineen alettiin kutsua Klubinmäeksi.

Metsäliitto osuuskunnan piiritoimistona ennen nykyistä museokäyttöä.

Marja-Leena Vaajan äiti Maija Rantanen oli klubiemäntänä v. 1948 tai -49 – 1979. He asuivat yläkerrassa. Marja-Leena muistelee, että huoneet olisivat olleet suunnilleen samanlaisia. Keittiötilat olivat alakerrassa pohjoispäädyssä. He muuttivat ensin piharakennukseen (pohjoispäähän) ja sen jälkeen Piilolan vierasklubille 1973.

Säilymisedellytykset:

Hyvät - taidemuseona

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee nk. klubimäellä tehtaan vieressä isolla tontilla. Vastapäätä piharakennus ja ympärillä laaja puistoalue, joka erottuu kaupunkikuvasta miellyttävänä vihersaarekkeena aivan tehtaan vieressä. Itäpuolella runsaasti puustoa. Pohjoispuolella tonttia rajaa junarata ja itäpuolella tehtaiden parkkipaikka. Asfaltoitu piha ja parkkipaikka. Eteläpuolella tehtaiden konttori ja palolaitos sekä tehtaalle menevä tie.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Maakunnallisesti maisemallisesti, teollisuushistoriallisesti (asumishistoria) ja rakennushistoriallisesti v. 1899 rakennettu tehtaan johtajan asuinrakennus Klubinmäen maakunnallisessa rakennetussa ympäristössä. Vieressä 1900-luvun alkupuolen varastorakennus, joka lähinnä 1950-luvun asussa. Huvila on ulkoasultaan koristeellinen, mahdollisesti arkkitehti Bruno Granholmin tyyppiin pohjautuva, jugendtyylinen puuhuvila, jonka sisätilat on uudistettu alkuperäistä pohjaratkaisua kunnioittaen konttorikäyttöön muutettaessa. Taidemuseokäyttö on sovitettu hienovaraisesti olemassa oleviin tiloihin.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu museonjohtaja Pekka Soinen, Marja-Leena Vaaja, Äänekosken museon kokoelmat, Metsäliiton rakennuskannan inventointi / Metsämannut Oy, Viestejä maisemassa –julkaisu. Minerva Kustannus 2006, s. 243

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 229 Keski-Suomen museo 2006

Alue: Terveyskadun toimihenkilöasunnot

Kohdekuva:

Lyhyt kuvaus:

Vuonna 1930 Kuhnamentien ja Terveyskadun risteykseen valmistui kaksi 2-kerroksista tehtaan toimihenkilörakennusta. Myöhemmin vuonna 1940 valmistui lähes samannäköisiä rakennuksia kaksi lisää. Valkoiseksi rapatut talot varastorakennuksineen liittyvät viereiseen Pukkimäen alueeseen ja sijaitsevat näkyvällä paikalla peltoaukean vieressä.

Rakennukset:

Terveyskatu 11 ja 13
1930 valmistuneissa nykyään 6 huoneistoa
uusittu rappukäytävä ja ulko-ovi
pystyrimavuorattu varastorakennus

Terveyskatu 7 ja 9
1940 valmistunut
lisälämmöneristetty ulkoseinä

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Säilymisedellytykset:

hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Asuintalot sijaitsevat Terveyskadun varrella sen ja Kuhnamentien risteyksessä. länsipuolelle viereen on valmistunut kaksikerroksisia keltatillisiä rivitaloja. Eteläpuolinen metsikkö on säilynyt rakentamattomana alueena. Terveyskadun varrella koivuja, sen itäpuolella laaja peltoaukea.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti (kaupunkikuvallisesti) ja rakennushistoriallisesti sekä teollisuushistoriallisesti (asumishistoria) merkittävä kerrostaloalue Äänekosken keskusta-alueen laidalla keskeisellä paikalla. Alueella on v. 1930 ja v. 1940 valmistuneet tyylillisesti yhtenäiset neljä kerrostaloa varastorakennuksineen. Alue liittyy luontevalla tavalla Pukkimäen maakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun ympäristöön sekä muuhun Äänekosken sisääntulotien maisemaan.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Haastateltu asukkaita

Lisätiedot:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 230
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Urheilukentän katsomo

Kohdekuva:

Osoite: Honkolankatu 22

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Äänekosken kaupunki

Lyhyt kuvaus:

Näkyvällä paikalla sijaitseva puurakenteinen liikuntapuiston urheilukentän katsomo. Valkoiseksi maalattu katsomorakennelma edustaa 1900-luvun puolivälin katsomomallia. Ympärillä urheilukentät - jalkapallokenttä, tekojäärata, hiihtokeskus.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Säilymisedellytykset:

ei tietoa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee liikuntapuistossa urheilukentän vieressä.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja liikuntahistoriallisesti arvokas puinen urheilukentän katsomo 1900-luvun puolivälin julkisen liikuntapaikkarakentamisen esimerkkinä. Paikallista modernia rakennusperintöä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 231
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Vanha sairaala

Kohdekuva:

Osoite: Terveyskatu 10

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh:

Ääneseudun terveydenhuollon kuntayhtymä
Terveyskatu 10

Lyhyt kuvaus:

Vuosina 1926-27 rakennettu, klassisia piirteitä omaava tiilinen sairaalarakennus Pukkimäen alueen naapurina, nykyisin sairaalan hallintorakennuksena. Rakennuksen kummallakin sivulla 5-sivuinen erkkeriuloke, jonka 2-kerroksessa kaarevaa pylväikköä. Joidenkin ikkunoiden alapuolella kohokuva. Sisäänkäynti näyttävä.

Kohdetyyppi Sairaala

nykyinen käyttö

alkuperäinen käyttö

rakennusaika

suunnittelija

korjausvuodet

perustus

runko

kate

ulkovuoraus

ulkovärit

kerrosluku

kunto

huoneluku

sisäseinien pinnat

korjaukset / laaj.

sairaalan rakennus

sairaala

1926-27

rakennutti jyvaskyläläinen rakennusmestari E. Nieminen

1900-luvulta 2006 asti aika ajoin

betoni

tiili

konesaumattu pelti

rappaus

lähes valkea seinäpinta, vaalean punaiset harkkokuviot ja seinä kuviot,

ikkunat ruskeat, katto punainen

2-kerrosta

hyvä

Uudet ikkunat 70-80-luvulla

Rakennustyyli

ikkunamallit

Kattomuoto

katto / räystäskoristeet

klassistinen 1910-20-luvun tyyli

8-ruutuiset

aumakatto

puolipyöreät kattoikkunat

kuistit / parvekkeet sisääntulo koristeellinen, ei kuistia
koristeaiheet / kaiverr. Ikkunoiden ylä- ja/tai alapuolella kohokuviot
sisääntulon pielissä ja nurkissa kohotettu harkkokuviot (samanlainen
ään. Tehtaiden asuinrakennuksissa 1920-luvulta)

(pohjatyyppejä)
(salvostyyppiä)
(aittatyyppiä)
erikoispiirteet päädyissä 5-sivuinen erkkeri, jonka 2-kerroksen kohdalla yläosaltaan
kaareutuvat ikkunat, kaariholvimaisena

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Äänekosken vanha kunta rakentanut

Säilymisedellytykset:

Hyvät, toimii sairaalan tiloina, esitetty vaalittavaksi rakennetun ympäristön kohteena tekeillä olevassa maakuntakaavassa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee nykyisen sairaalan eli Äänekosken terveysaseman vieressä, sen länsipuolella Terveyskadun vieressä. Piha-alue on sen eteläpuolella. Komean sisäänkäynnin kohdalta pieneltä parkkialueelta lähtee kulkuväylä, joka laskeutuu kaareutuen sisäpiha alueelle, jota rajaa eteläpuolelta palvelutalo(1990-luku) ja nykyiseen sairaala-terveyskeskusrakennukseen liittyvä vanhainkoti (1990-luku). Toiselta puolelta aluetta rajaa 1940-luvulta peräisin oleva 2-kerroksinen rakennus, sen ja vanha sairaalan edessä pieni ja viihtyisä puistikko. Terveyskadun toisella puolella metsikkö. Luoteessa parin sadan metrin päässä Pukkimäen asuinalue.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Maakunnallisesti rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja historiallisesti (julkisrakentaminen, sairaalalaitos) merkittävä vanha sairaala v. 1927. Tyyliltään 1920-luvun uusklassismia, tyyppillistä tehdaspaikkakunnille, säilynyt ulkoasultaan alkuperäisessä asussa.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Äänekosken rakennusinventointi v.1981-1982, lomake nro 102, Viestejä maisemassa –julkaisu. Minerva Kustannus 2006, s. 244.

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 232
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Äänekosken kirkko ja hautausmaa

Kohdekuva:

Osoite: Satamakatu 1a
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh: Äänekosken seurakunta

Lyhyt kuvaus: Äänekosken vuonna 1973 valmistunut kirkkorakennus sijaitsee vanhan kirkon paikalla kauniisti rantaan laskevalla paikalla keskustan tuntumassa. Edellinen Yrjö Blomstedin suunnittelema hirsirakenteinen kansallisromanttinen kirkko tuhoutui tulipalossa vuonna 1968. Uuden kirkon suunnitteli jyväskenläläinen arkkitehti Erkki Kantonen. Punatiilinen ja osin lasiseinäinen kirkko edustaa modernia kirkkoarkkitehtuuria, jossa valo on tärkeä sisustuselementti. Kirkko toimii viereisen vanhan hautausmaan siunauskappelina.

Kohdetyyppi	Kirkko
nykyinen käyttö	kirkko
alkuperäinen käyttö	kirkko
rakennusaika	1973
suunnittelija	Erkki Kantonen
korjausvuodet	
perustus	betoni
runko	tiili , teräspilarit
kate	huopa
ulkovuoraus	punatiili
ulkovärit	punainen seinäpinta, ovet vihertävät, katto musta, listat harmaan tummat, sokkeli vaalean sini-harmaa
kerrosluku	1
kunto	hyvä
huoneluku	
sisäseinien pinnat	
korjaukset / laaj.	

Rakennustyyli	moderni 1970-luku
Ikkunamallit	isot jopa 2 * 3,5m kirkkosalissa, muuten ei ikkunoita seinillä vaan kattoikkunat
Kattomuoto	tasakatto ja kirkkosali u-muotonen
katto / räystäskoristeet	
kuistit / parvekkeet	
koristeaiheet / kaiverr.	
(pohjatyyppe)	
(salvostyyppi)	
(aittatyyppe)	
erikoispiirteet	
lisätiedot	<p>Sisääntulo eteläpuolella, sinne ohjaa tiilimuuri, joita muutama ympäri rakennusta. Katto n. 1m paksu, katon sivuosat peitetty uritetulla pellillä tai se saattaa olla kokonaan kuparia. Sama matala kattorakenne jatkuu sisääntuloaulaan ja wc-, oleskelu,- kerho-, sakastitiloihin ja myös toisella puolella olevalle tuolitalan päälle. Kirkkosalin katto on korkeammalla ja vain sinne avautuvat seinistä ikkunat, jotka ovat aivan samanlaisen n. 1m paksuisen kattorakennelman alla. Itä- ja länsisivuilta kirkkosalin katto nousee jyrkästi ylöspäin ja sen alla on tilaa isommille ikkunoille. Keskeltä katto on tasainen. Itäpuoli on lähes kokonaan lasipintaa, suuret hiukan tummennetut ikkunaruudut tekevät salista valoisan. Urkujen kohdalla on tiiliseinää. Pohjoispuolella on yksi iso alttari-ikkuna ja rivi katon alapuoleisia matalampia ikkunoita. Pohjois-länsipäässä myös sisäänkäynnit sakastin puolelle ja kenties varastotiloihin. Tiiliseinä siis ilman ikkunoita. Sokkeli betoninen ja varsin arkisen oloinen, vastaavia 1970-luvun kerrostaloissa. Tiiliseinän tiilistä osa tummempia, ne on kai poltettu eri ajalla. Seinä ei kumminkaan elementtiseinää. Katolla matalassa osassa runsaasti 1970-luvun cf-lujitemuovista? tehtyjä kattokupuikkunoita? Ne antavat sisätiloihin valoa, vaikka katon paksuus onkin suuri, alapuolta on levennetty. Kirkkosalin kattorakenne ja itä- ja länsipuolen ikkunaseinät on kannatettu n. 200mm*350mm kokoisilla teräspilareilla. Ulkopuolelle tulee näkyviin sisäkaton paneelit kun katto nousee viistoon.</p> <p>Kellotapuli on sisäänkäynnin vieressä ja se puhkaisee malalan katon. Sen yhteydessä myös vesiallas ja pieni suihkulähde sekä vieressä betoninen kiinteä penkki. Kellotornin runko on betoninen, maalaamaton ja sen yläpuolella on teräksinen rakennelma, jossa kaksi kirkon kelloa roikkuu. Niiden päällä pieni katos, muuten ilmojen armoilla.</p>

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Äänekosken kirkko sijaitsee kauniilla paikalla Keitelejärven rannalla. Osoite on Satamakatu 1a. Äänekosken modernin kirkon arkkitehti on Erkki Kantonen. Kirkko vihittiin käyttöön vuonna 1973. Kirkossa pidetään messu joka sunnuntai klo 10.00 ja juhlapyhinä muinakin aikoina. Tietenkin kirkossa pidetään kirkollisia toimituksia ja esimerkiksi konsertteja. Sanan ja musiikin kuuloon sinne mahtuu 600 ihmistä.

Jyväskyläläinen arkkitehti Erkki Kantonen on suunnitellut mm. Keljon kirkon (1979), Lohikosken kirkon (1966), ja ollut mukana Halssilan kirkon suunnitteluryhmässä. Petäjävedelle siunauskappelin (1959)

Äänekosken seurakunta erosi Laukaasta ja itsenäistyi 1907. Rukoushuonekunta oltiin perustettu joitakin vuosia aiemmin. Kirkon rakentamista valmistelleeseen työryhmään kuuluivat pastori Frans Niemi (kansanopiston johtaja ja tuleva kirkkoherra), maanviljelijä Kalle Piilonen, kasööri Oskari Ahti ja kauppiat V. Rutanen ja Otto Ahonen. Rahastonhoitajaksi valittiin V. Vikkula.

Kirkon suunnittelu annettiin arkkitehti Yrjö Blomstedtille. Kirkko oli miltei valmis joulukuksi 1907. Harmonia soitti ensimmäisessä joulukirkossa postinhoitaja Ilma Westling, jolle Eeva Savonen piti kynttilävaloa.

Kesällä 1908 Porvoon hiippakunnan piispa Herman Råberg vihki kirkon, ja elokuussa saatiin kellot.

Kaunis, jugend-tyylinen kirkko poltettiin 1968. "Palo havaittiin 02 aikaan ohikulkijan toimesta, mutta tällöin oli kirkon Keiteleentien puoleisen räystäään alla jo ilmiliekit... Joitakin esineitä ehdittiin pelastaa. Niitä on mm. Kotiseutuyhdistyksen museossa. Uudessa kirkossa on saarnatuoli, kellot, lasimaalaukset ja muutamat porraskivet muistona palaneesta ensimmäisestä kirkosta.

Pirjo Pennanen on suorittanut Äänekosken vanhan hautausmaan inventoinnin 1990 (Keski-Suomen museo).

Uuden kirkon suunnitteli arkkitehti Erkki Kantonen. Rakennustyöt aloitettiin loppuvuodesta 1972. Uusi kirkko otettiin käyttöön adventtina 1973

Koko 5000m³, 970m², kaukolämmitys. Valmistunut v. 1996 kaksi pysäköintialuetta, 45 autopaikkaa. Työntekijänä suntio. Taloussuunnitelma v. 2005: ulkovalaistuksen suunnittelu ja asentaminen.

Äänekosken kirkon hautausmaa

Vuonna 1899 perustettiin keisarillisella päätöksellä Äänekosken hautausmaa. Äänekoskelaisten itsenäinen seurakunta muodostettiin vuonna 1906. Ensimmäinen hautaus marraskuussa v. 1901. Pinta-ala n. 4,5 ha. Hautoja n. 7000, haudattuja n. 5000, hautauksia 115 vuosittain. Hautausmaa on täysi, joten hautaukset tapahtuvat ainoastaan koskemattomuusajan jälkeen vanhoihin suvun hallussa oleviin hautoihin. Koneellinen haudan kaivu. Hautauksia tapahtuu n. 70% Äänekosken hautausmaahan.

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee vanhan kirkon paikalla hautausmaan vieressä. Hautausmaa on Äänejärven rannalla, hyvin luonnonkaunis paikka ja puusto on runsas ja monimuotoinen. Kirkko ei ole vanhempien kirkkojen tapaan selvästi erottuva, vaan pääosin matalampana rakennuksena uppoutuu maastoon vaikka onkin mäenrinteen päällä. Sen ympärillä on pääasiassa koivuja nurmella, myös pensaat ja matalat kupariset kupuvalaisimet ympäröivät kirkkoa. Parkkipaikat kirkon länsipuolella.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja historiallisesti merkittävä kirkkorakennus edustaa 1970-luvun alun toiminnallisesti järjestäytyneitä kirkkoarkkitehtuuria ja modernia paikallista rakennusperinnettä. Kirkkosali erottuu korkeampana matalammasta rakennusmassasta.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Nettiosoite seurakunnan historiasta, haastateltu seurakunnan talouspäällikkö
Tiedot seurakunnan rakennuksista –lomake , hautausmaasta tietoja Pirjo Pennanen, Äänekosken seurakunnan hautausmaiden inventointi 1990, Keski-Suomen museo.

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 233
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Metsä-Botnian Sellutehdas

Osoite: Sarvelantie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: Metsä-Botnia

Lyhyt kuvaus: **Äänekosken paperitehtaiden eteläpuolella Miilunlahdessa sijaitseva vuonna 1985 valmistunut Äänekosken Metsä-Botnian sellutehdas on erikoistunut tuottamaan sellua painopaperin ja taivekartongin valmistukseen.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

1985 tehtaan tuotanto käynnistyi
1990 tehdas siirtyi Metsä-Serlan omistukseen.
Nimeksi Metsä-Sellu Oy
1997 tehtaan liiketoiminnot yhdistettiin takaisin Botniaan

Tuotantokapasiteetti 500 000 tn/v ECF-valkaistua havu- ja lehtipuusellua yhdellä linjalla.
Laatuerikoistuminen Äänekosken tehdas on erikoistunut tuottamaan sellua painopaperin ja taivekartongin valmistukseen.

Puunkäyttö 2,3 miljoonaa kiintokuutiometriä vuodessa

Henkilöstö 217

Asiakkaat Omistajien tehtaat ja markkinaselluasiakkaat.
(Metsä-Botnian internet-sivut)

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Miilunlahdenkohdalla Kuhnamon rannassa ja lähellä Suolahdentietä.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti merkittävä sellutehdas vuodelta 1985. Sellutehtaalla on teollisuuslaitoksena kansainvälisesti merkittävä yritysimage ja globaali taloudellinen merkitys sekä rooli Suomen metsäteollisuuden kehityksessä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 234
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Ent. höyrykattila ja voimalaitos

Osoite:

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat - Äänevoima

Lyhyt kuvaus: **Purkua odottava vanha höyrykattilarakennus, joka valmistunut 1954. Punatiilinen rakennus käsitti BW- eli Babcock-Willcox-mallisen höyrykattilan ja Stal-vastapaineturbiinin. Metallirakenteinen piippu on jo poistettu.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Rakennus on vanha, punatiilinen, siellä on vaarallista liikkua, voi tippua tavaraa niskaan. Tehtaan höyrykeskus oli sijainnut ahtaalla tehdaspihalla kartonkikonesalin kyljessä. Wärtsilä-Selluloosa Oy ryhtyi rakentamaan uutta laitosta v. 1951 alkanavan itärannalle, jossa oli tilaa puupolttoaineen varastoinnille ja käsittelylle. Tämä laitos valmistui 1954, kun tehdas oli jo siirtynyt Metsäliiton Selluloosa Oy:lle. Kuvausosassa näkyy mitä laitteita tehtaassa oli. Vuonna 1999 teknisen varustuksen rippeitä poistettiin ja rakennus oli tarkoitus purkaa matalaa laajennusosaa lukuun ottamatta. Purkutyö on vieläkin kesken.

Säilymisedellytykset:

puretaan

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Pohjoispuolella Kemiällisen tehtaan rakennuksia. Eteläpuolella Äänevoiman rakennukset.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallinen Äänekosken puunjalostustehtaan tuotantorakennus v. 1954, joka on jäänyt pois käytöstä ja aiotaan purkaa. Metsäliiton omassa inventoinnissa kohdetta pidettiin voimatalouden kannalta kiinnostavana 1950-luvun rakennelmana, jolla ei kuitenkaan ollut erityisiä rakennushistoriallisia tai maisemallisia arvoja.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002 (Metsämannut Oy:n inventointi).

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 235 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Ent. Sulfaattiselutehdas

Osoite:

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaas

Lyhyt kuvaus: **Käyttämättömäksi jääneet sulfaattiselutehtaan rakennukset, jotka valmistuivat yhdellä kertaa vuonna 1961. Betonipintaiset ja punatiiliset kookkaat rakennukset ovat nykyisin tyhjiillään, sisätilojen osalta vaaralliset vierailu – ne odottavat purkamista.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Metsäliiton Selluloosa Oy ryhtyi vuonna 1959 rakentamaan sulfaattiselutehdasta ään. tehtaalle, jossa sitä ennen oli keitetty selluloosaa vain sulfiittimenetelmää käyttäen. Keväällä 1961 valmistunut tehdas.

Valmistusosastojen tuotantokäyttö päättyi vuonna 1985. Toimintaa jatkoi eteläpuolelle valmistunut Metsä-Botnian selutehdas.

- Timo Kantosen raportti

Sulfaattitehdas, joka ei enää käytössä. Vanha tuotevarasto, nykyinen kartonki varasto (puretaan)

Vieressä 55m korkea pyroflow leijupetikattilalaitos, käytössä edelleen.

Entinen sulfaattiselutehtaan meesauunirakennus, likvidikoppi (peltikoppi)

Tätä ennen vieressä oli punatiilinen sulfaattitehtaan rakennuksia, joitten seiniltä tippuvat tiilet – ovat lohjenneet. Ikkunat lasitiilestä. Valkaisulaitos

Lastusiilorakennus , jossa 5 betonista siloa, sulfaattia varten. Pinta raudoitukset näkyvissä. (puretaan kun mahdollista)

Vieressä keittämo

sen jälkeen tulee valkaisimo

sitten sulfaatti sa-kone

sitten harmaa tuotevarasto, joka nykyisin hylkyvarastona

yhteydessä risteilee putkisillat, jotka tuovat Metsä-Botnian tehtailta raaka-ainetta (1983 rakennettu)

eteenpäin etelään Metsä-Botnian kuorimo, jossa vielä toimintaa (käynti tehdasalueella 26.1)

Säilymisedellytykset:

puretaan

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Laajalla alueella sijaitsevat rakennukset hallitsevat maisemaa yhdessä putkisiltojen kanssa.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemaan vaikuttava tehtaan tuotantolaitos v. 1961, joka aiotaan purkaa.v. 1985 päättyneen tuotannon jälkeen

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002 (Metsämannut Oy:n inventointi).

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 236
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Hallintokonttori
Osoite: Kuhnamontie
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat
Lyhyt kuvaus: **Komea Birger Federleyn suunnittelema punatiilirakennus rakennettiin Äänekoski Oy:n konttoriksi vuonna 1922. Hollantilaistaitteisen aumakaton alainen koristeellinen rakennus toimii edelleen tehtaiden konttorina.**

Kohdetyyppi Konttorirakennus
nykyinen käyttö tehtaiden hallintokonttori
alkuperäinen käyttö konttorirakennus
rakennusaika 1922, 1923 käyttövalmis
suunnittelija Birger Federley
korjausvuodet
perustus betoni – tiili?
runko tiili
kate tiili
ulkovuoraus tiilipinta/rappaus
ulkovärit punatiili seinäpinta, ensimmäinen kerros keltainen rappaus, keltaiset myös räystäälushammastus, ja seinä kuviot, ikkunat ruskeat, katto punainen
kerrosluku 2-kerrosta
kunto hyvä
huoneluku
sisäseinien pinnat
korjaukset / laaj. Uudet ikkunat 70-80-luvulla
Rakennustyyli klassistinen 1910-20-luvun tyyli
Ikkunamallit 8-ruutuiset
Kattomuoto aumakatto
katto / räystäskoristeet puolipyöreät kattoikkunat
kuistit / parvekkeet sisääntulo koristeellinen, ei kuistia
koristeaiheet / kaiverr. Ikkunoiden ylä- ja/tai alapuolella kohokuviot
sisääntulon pielissä ja nurkissa kohotettu harkkokuviot (samanlainen ään. Tehtaiden asuinrakennuksissa 1920-luvulta)
(pohjatyyppejä)
(salvostyyppiä)
(aittatyyppiä)
erikoispiirteet päädyissä 5-sivuinen erkkeri, jonka 2-kerroksen kohdalla yläosaltaan kaareutuvat ikkunat, kaariholvimaisena

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Tehty Äänekoski Oy:n konttoriksi v. 1922 arkkitehtina Birger Federley. Myös viereinen paloasema ollut samaan aikaan tekeillä. Pääosin alkuperäisessä asussa. Konttoria ympäröineen istutukset ja puistorakennelmat osittain säilyneet itäpuolella.

Säilymisedellytykset:

Hyvät, rakennusta on esitetty vaalittavaksi rakennetun ympäristön kohteena tekeillä olevassa maakuntakaavassa

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee tehdasalueen laidassa Klubimäen tuntumassa tahtaan hallintoalueella. Piha-alue näyttävä – vanhat puistorakennelmat säilyneet itäpuolella – kivipengerrettyä tasannetta myötäilee balustradi kukkamaljakkoineen. pihassa kookkaita lehtipuita. pohjoispuolella puistomaisema jatkuu Hammarenin (Taidemuseon) puistoalueeseen.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Maakunnallisesti maisemallisesti ja teollisuushistoriallisesti merkittävän Klubimäen tehtaan konttorirakennus vuodelta 1922, jonka on suunnitellut rakennushistoriallisesti arvokkaaseen asuun arkkitehti Birger Federley. Alkuperäisessä asussaan säilynyt kartanolinnaa muistuttava tehtaan hallintokonttori, jonka alkuperäistä sisustusta on säilytetty tehtaan omassa museossa.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002 (Metsämannut Oy:n inventointi). Viestejä maisemassa –julkaisu. Minerva Kustannus 2006, s. 243, Äänekosken tehdasmuseon kokoelmat.

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 237
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Kartonkitehdas

Osoite:

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat

Lyhyt kuvaus: **Vuonna 1966 valmistunut kartonkitehdas. Puuhiomon ja kuorimon sisältävää punatiiliseinäistä rakennusta on muutettu ja modernisoitu sen jälkeen ahkerasti. Pohjoispäähän on uusittu 1990-luvulla valmistunut peltiseinäinen toimistotila.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Metsäliiton Selluloosa Oy:n v. 1964 rakentama taivekartonkitehdas Äänekosken sulfiittiselutehtaan itäpuolella on puuhiomoineen ja kuorimoineen otettu käyttöön v. 1966. Länsirannalla vuodesta 1898 toiminut kartonkikone pysäytettiin 1967. Uusi kartonkitehdas erikoistui pian tuottamaan kaksikerroksista tapettikartonkia.

Punatiiliseinäistä tehdasrakennusta sittemmin muokattu ja laajennettu ja itse kartonkikone perinpohjin uudistettu. Kartongin valmistuksen tiloihin liittyy luoteispäässä viisikerroksinen konttoriosa.

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Pitkä luoteis-kaakko suuntainen rakennus sijaitsee tehdasalueen itäpuolella. Noudattaa samaa pääsuuntaa kuin muutkin itäpuoliset tehdasosastot, pääsuunnan valinta ajoittuu 1930-luvulle.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja teollisuushistoriallisesti merkittävä puunjalostustehtaan tuotantolaitos, joka alun perin rakennettu v. 1966 ja sen jälkeen uusittu. Sijoittuu tehdasmiljöössä 1930-luvun tehtaan rakennusmassojen suuntaisesti ja on siten luonteva osa koko teollisuusmaisemaa. Tehdasyrityksellä on kansainvälisesti merkittävä yritysimage ja globaali taloudellinen merkitys Suomen metsäteollisuuden kehityksessä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002 (Metsämannut Oy:n inventointi).

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 238 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Kemiallinen tehdas (vanha osa)

Kohdekuva:

Osoite: tehdasalue

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: CP-Kelco Oy

Lyhyt kuvaus: Näyttävä punatiilinen monikerroksinen CP-Kelcon omistuksessa oleva käytössä oleva vanha kemiallisen tehtaan rakennus. Rakennettu 1940-luvulla.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Ensimmäisenä itäpuolella koskea tulevat vastaan CP-Kelcon omistuksessa olevat kemiallisen teollisuuden tuotantolaitokset. Vanha osa on jäänyt osin uudempien sisään. Rakennukset jatkuvat jonkin matkaa eteenpäin. 1990-luvun alkupuolella rakennettu iso osa. (kiertokäynti 21.6.2006))

Säilymisedellytykset:

säilyy

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee tehdasalueen rakennuksista pohjoisimpana näkyvällä paikalla. Vieressä takana kulkee rautatie.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä 1940-luvulla rakennettu tehtaan tuotantolaitos, joka otettu uuteen käyttöön osana teollisuusmaiseman kokonaisuutta. Teollisuusmaiseman kokonaisuus perustuu yritystoimintaan, jolla on kansainvälisesti merkittävä yritysimage ja globaali taloudellinen merkitys Suomen metsäteollisuuden kehityksessä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 239 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Liikennekeskus

Kohdekuva:

Osoite: Kuhnamontie
Rekisteri nro:
Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat

Lyhyt kuvaus: Punatiilinen tehtaiden liikennekeskuksen rakennus 1940-luvulta. Eteläpäässä oleva siipi on valmistunut jo 1931 vaunuverstaaksi. Vartiokioski ja vanha tehtaiden sisäänkäynti säilynyt alkup. asussaan.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Eteläpäässä oleva siipi on rakennettu vuonna 1931 vaunuverstaaksi. (pien. malli tutkimus)

Rakennus valmistui Wärtsilän-Selluloosa Oy:n kaudella ja liittyyne Suolahden-Äänekosken normaaliraitaisen rautatien valmistumiseen v. 1942. Tähän viittaa rakennuksen nimittäminen vuosikymmenen lopulla veturi- ja autokorjaamoksi. Raiteet johtivat eteläiseen siipeen. Bensiinin jakelua rakennuksessa hoiti Oy Shell Ab. Autokorjaamon päätyyn rakennettiin arkkitehti W.G.Palmqvistin vuonna 1949 laatimien piirustusten mukaisesti ”vartiokioski”, vartiopäällikön huone ja työnhakutoimisto. Arkkitehti Palmqvist lienee vastannut kohteen suunnittelusta alun alkaenkin. Asianmukaiset polkupyörätelineet sijoitettiin viereisen, samaan aikaan laajennetun paloaseman vierustalle.

nykyisin autotalli- ja varastotiloina, eteläpää puutavaramyymälän tiloina

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Kuhnamonttiellä paloaseman vierellä. Pohjoispuolella Klubimäen puistoalue ja Gustafssonin talo. Länsi- ja eteläpuolella P- Keski-Suomen Oppimiskeskuksen rakennukset.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas, kenties arkkitehti W.G.Palmqvistin kokonaan suunnittelema tehtaankeskus ja entinen tehtaankorttitalo 1940-luvulta. Osa rakennuksesta valmistunut jo 1931 vaunuverstaaksi. Alkuperäisessä asussa säilynyt erityisen hyvin vartiokioski ja tehtaankorttitalon entinen sisäänkäynti. Liitettävissä luontevasti osaksi maakunnallista Klubinmäen miljöötä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002 (Metsämannut Oy:n inventointi).

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 240
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Paloasema

Osoite: Kuhnamontie

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat

Lyhyt kuvaus: **Punatiilinen tehtaiden paloasema vuodelta 1922. Aumakattoinen rakennus korotettu kaksikerroksiseksi ja jatkettu länsipuolella vuonna 1949. Nykyisin tehtaiden paloasemana ja terveystalona.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Sijaitsee samanikäisen konttorirakennuksen vieressä. Ensin paloasema oli yksikerroksinen ja pohjaltaan suorakaiteen muotoinen.

Arkkitehti W.G. Palmqvist suunnitteli muutokset v. 1949 – Alakertaan tuli paloaseman rinnalle huoltoasema, kokous- ja toimistotiloja sekä lääkärin ja ensiavun tilat. Toiseen kerrokseen sisustettiin neljä asuntoa. Terveystalotilojen osuutta lisättiin myös myöhemmin. Laajennus ja korotus näkyvät tiilimuurauksessa ja kivijalassa.

Kaksi autopaikkaa
letkujen kuivaustorni

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee tehdasalueen laidassa Klubimäen tuntumassa tehtaan hallintoalueella. Piha takana, pääasiassa parkkipaikkaa. Vieressä itäpuolella hallintokonttori ja länsipuolella liikennekeskus. Pohjoispuolella Hammarenin (Taidemuseon) puistoalue.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti ja rakennushistoriallisesti arvokas paloasemarakennus vuodelta 1922, jota uudistettu ja laajennettu toiseen käyttötarkoitukseen jo v. 1949. Maisemallisesti voidaan liittää myös osaksi maakunnallista Klubimäen miljööä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002.(Metsämannut Oy:n inventointi)

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 241 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Tehdasmuseo

Kohdekuva:

Osoite:

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat

Lyhyt kuvaus:

Tehdasmuseon näyttelytilat ovat tehtaan perustamisajalta olevassa (1897) konttori- ja korjaamorakennuksessa. Poikkipäätyinen punatiilinen rakennus on keskeisellä paikalla vanhojen tehdassalien pohjoispuolella.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Vuonna 1898 tehty rakennus valmistui Äänekosken tehtaan konttori-, konepaja- ja valimorakennukseksi. Itäpäädyssä oli porttivahdin tupa. 1923 konttorihenkilökunta siirtyi uuteen konttoritaloon. 1949 tehtaan uuden korjaamon valmistuminen muutti tilannetta, ja rakennus palveli aputiloina viereisiä tehdasosastoja. Seinässä kyltti ”Metsä-Serlan tehdasmuseo 3.6.1988 menneiden sukupolvien työlle”. Tehtaan vanhin rakennus siirtyi yritysmuseokäyttöön. Alkuperäisiin konttorihuoneisiin ja korjaamo- ja valimotiloihin sisustettiin tehdasmuseo. Paperitehtaan uudistuksen takia rakennusta lyhennettiin eteläpäästään. Pohjoisjulkisivun pyöreä kellotaulu alkuperäinen, samoin vuosilukumerkintä 1895-1898. Yritysmuseossa esitellään Äänekosken satavuotista puunjalostusteollisuutta. Edustalla lisäksi muistomerkkinä yksi kapearaitaisen junaradan vetureista.

Säilymisedellytykset:

Hyvät , rakennusta on esitetty vaalittavaksi rakennetun ympäristön kohteeksi tekeillä olevassa maakuntakaavassa, mutta museokäyttöä on mietitty tehdasalueella toiseen kiinteistöön.

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee koko tehdasalueen ja virran länsipuolella. Pohjoispuolella aukio ja tehtaan sisäänkäyntialue. Vieressä vanhat tehdassalit ja toisella puolella uutta.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Maakunnallisesti maisemallisesti, teollisuushistoriallisesti ja kulttuurihistoriallisesti sekä rakennushistoriallisesti merkittävä maakunnan ainoan metsäteollisuuden yritysmuseon näyttelytilat tehtaan perustamisajalta olevassa (1897) konttori- ja korjaamorakennuksessa, joka on tehdasalueen vanhin rakennus. Poikkipäätyinen punatiilinen rakennus on keskeisellä paikalla vanhojen tehdassalien pohjoispuolella arvokkaan Klubinmäen miljöön osana.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

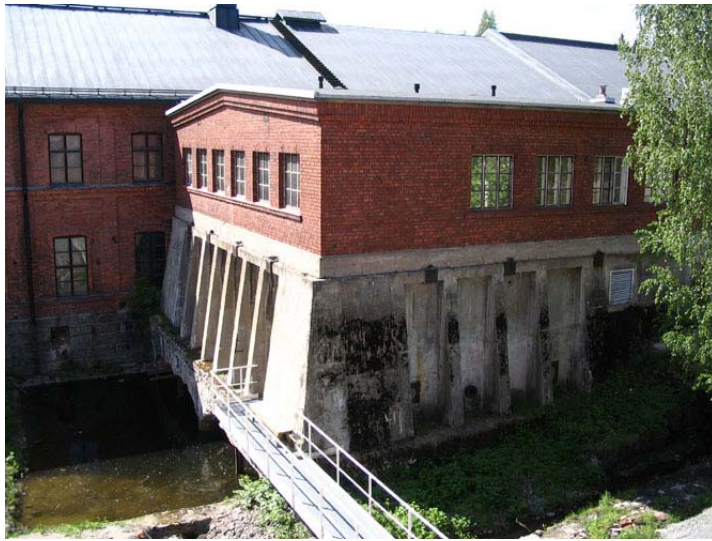
Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002. (Metsämannut Oy:n inventointi), Haastateltu museonhoitaja Pekka Soininen, Viestejä maisemassa –julkaisu. Minerva Kustannus 2006, s. 243

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 242 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Vanhat tehdassalit

Kohdekuva:

Osoite:

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat

Lyhyt kuvaus:

Vanhimmat kunnostetut tehdassalit, jotka sisätiloiltaan muutettu uuteen käyttöön. Vuodesta 1897 lähtien valmistuneet, ennen kaikkea kartonkikonesali, hiomo ja paperikonesali muodostavat punatiilisinä ja kattomuodoiltaan kaarevina tai harjakattoisina tiiviin ja mielenkiintoisen kokonaisuuden uudempien paperitehdasrakennusten yhteydessä.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Äänekoski Oy:n vuosina 1897-1935 rakentamat tehdassalit – kartonkikonesali, hiomo, paperikonesali – muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden virran länsirannalla. Nykyisin toimivat erilaisina paperitehtaan apuosastoina. Vanhin kartonkikoneen tehdassali v. 1897-19898 ja pidennettiin 1905-1906. Samassa oli myös pakkaussali ja puuhiomon tilat. Amerikkalaisvalmisteinen kartonkikone tuotannossa v.1899-1969. Läntistä julkisivua uudistettu 1980-luvulla mutta virran puolenen itäjulkisivu 1890-luvulta. Viereinen kolmikerroksinen rakennusosa, jossa ollut massankäsittelyosasto, vuodelta 1946.

kartonkikoneen tehtaan vierustalle, voimakanavan varteen. pystytetty erillinen hiomo 1930-luvun alussa. Uusi hiomo korvasi sen 1966. Hiomorakemus jyhkeä näky: yläkerros punatiiliseinäinen mutta alakertana betoniperustus joka osin veden päällä. Kapea sola hiomon ja kartonkikoneen tehdasrakennuksen välissä katettu ja otettu sisätiloina käyttöön. Entinen hiomo sisustettu pääosin toimistotiloiksi.

Ensimmäinen paperikonesali suorassa kulmassa kartonkikoneen tehdasrakennukseen. Yksikerroksinen rakennus pystytettiin 1905-1906 ja katettiin kaarevalla katolla 1922. Eteläseinä jäänyt laajennuksen sisälle, pohjoisseinä näkyvissä. Betoniset kattorakenteet vain vaivoin näkyvissä, kun tilaa täyttävät uudet väliseinät, johdot ja putket. 1980-luvun uusittu ja laajennettu paperitehdas pääosin elementtipintaista tilaa. Höyryvoima-aseman purkamisen vaikutti julkisivuihin oleellisesti.

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee koko tehdasalueen ja virran länsipuolella. Pohjoispuolella aukio ja tehtaan sisäänkäyntialue. Vieressä tehdasmuseorakennus.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Maakunnallisesti teollisuushistoriallisesti ja maisemallisesti sekä rakennushistoriallisesti merkittävä vanhojen puunjalostustehtaiden tehdassalit 1897 lähtien uudessa käyttötarkoituksessa osana muuta tehdaskompleksia ja Klubinmäen miljöötä. Koko tehdasyrityksellä on kansainvälisesti merkittävä yritysimage ja globaali taloudellinen merkitys Suomen metsäteollisuuden kehityksessä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002. (Metsämannut Oy:n inventointi), Viestejä maisemassa –julkaisu. Minerva Kustannus 2006, s.243.

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

**Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 243
Keski-Suomen museo 2006**

Kohde: Vesivoimalaitos

Osoite:

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat

Lyhyt kuvaus: **Loivasti satulakattoinen kuutiomainen vuonna 1933 valmistunut vesivoimalaitos on näyttävä aikansa voimala-arkkitehtuuria edustava rakennus. Sijaitsee voimakanavan päässä vanhojen tehdasrakennusten vieressä.**

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Nykyinen voimala on rakennettu vuosina 1932-1933. samassa yhteydessä muokattiin nykyiseen muotoonsa myös sen ylä- ja alakanavat. Generaattori liittyy Tampereen Pellava- ja Rautateollisuuden valmistamaan Kaplan –turbiiniin. Vesivoimalaitoksen ulkoarkkitehtuuri on vähäeleistä ja hienostunutta 1930-luvun tyyliin.

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Äänekoskessa voimakanavan päässä, tehdasrakennusten vieressä. Toisella puolella lisää tehdasrakennuksia.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti maisemallisesti, teollisuushistoriallisesti ja rakennushistoriallisesti merkittävä v. 1933 valmistunut voimalaitosarkkitehtuurin edustaja osana muuta Äänekosken tehtaan maisemaa. Koko tehdasyrityksellä on kansainvälisesti merkittävä yritysimage ja globaali taloudellinen merkitys Suomen metsäteollisuuden kehityksessä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002 (Metsämannut Oy:n inventointi).

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson

Äänekosken rakennuskulttuurin täydennysinventointilomake – Kohdekortti 244 Keski-Suomen museo 2006

Kohde: Voima- ja uittokanava

Kohdekuva:

Osoite:

Rekisteri nro:

Omistaja / os./puh: M-real Oyj - Äänekosken tehtaat

Lyhyt kuvaus:

Maisemallisesti merkittävät tehtaiden kanavat, sen ylittävien siltojen, patojen ja viereisten vanhojen tehdasrakennusten kanssa, muodostavat merkittävän taajamakuullisen kokonaisuuden.

Historiatietoja / Rak.historia / Haastattelutiedot:

Äänekosken virtaus valjastettiin vuosina 1897 – 1898 rakentamalla kiviseinäinen voimakanava, joka johti hiomon ja kartonkitehtaan vesiturbiineille. Uusittaessa vesivoimalaa 1906-1907 kanava levennettiin 10 metristä 20 metriin. Nykyistä vesivoimalaa rakennettaessa 1932-1933 suoristettiin voimakanavan päätteeksi ollut mutka. Näin saatiin lisätilaa erillisen hiomon rakentamiseen. Vesivoimalaitos on suoraan yhteydessä yläveteen eli sen pohjoisena toimii myös patona.

Voimakanavan vieressä uittokanava 1960-luvun alkupuolelta. Sen itäpenger ja pato on valettu betonista, länsisivu nurmetettua rantatörmää. Padon yllä siltanosturi, Äänejärven nosturirunko purettiin räjäyttämällä 16.9.1999 sen siirryttyä Äänekosken kaupungin omistukseen. Nippunosturin itäpuolella 1961 valmistunut punatiilinen vesiasema eli vedenkäsittelylaitos. Alakanavan rannat maisemoitu soralla ja kivillä..

Itäpuoleinen kanavista uittokanava, lännempi voimakanava

Säilymisedellytykset:

Hyvät

Ympäristö / Maisema / Pihapiiri:

Sijaitsee Äänekoskessa, tehdasrakennusten pohjoispuolella. Vierestä kulkee Siltakadun silta ja rautatiesilta. Länsisivu nurmetettua rantatörmää.

Kulttuurihistoriallinen arvo:

Paikallisesti erityisen merkittäviksi pato- ja kanavarakenteiksi määriteltäviä vesirakenteita, joilla saattaa olla myös maakunnallista merkitystä. Maisemallisesti, rakennushistoriallisesti ja historiallisesti arvokkaat voimakanaarakenteet on alun perin rakennettu 1897-1898 ja uudistettu 1900-luvun alkuvuosikymmeninä sekä uittokanavan rakenteet 1960-luvun alkupuolelta. (Maakunnallisen arvon määrittely vaikeaa v.2006 koska vesivoiman pato- ja uomarakenteita ei ole erikseen maakunnallisesti vielä tutkittu). Vesi- ja voimakanaavia käyttävä teollisuusyritys on kuitenkin sellainen, että sillä on kansainvälisesti merkittävä yritysimage ja globaali taloudellinen merkitys Suomen metsäteollisuuden kehityksessä.

Lähteet / Kirjallisuus / Haastatellut nimeltä:

Metsäliitto-Yhtymän toimipaikkojen rakennushistoriallinen raportti. Timo Kantonen 15.8.2002 (Metsämannut Oy:n inventointi).

Lisätiedot / Kaavatilanne:

Inventointi aika: 2006 Juuso Väisänen, Päivi Andersson